Skolinspektionen

Beslut

2014-04-25

Dnr 43-2013:6152

Dnr 43-2013:6151

Karlstads kommun

karlstadskommun@karlstad.se

Hammarö kommun

hammaro@hammaro.se

Karlstads-Hammarö gymnasienämnd

Rektorn vid Tingvallagymnasiet RO2

per.svensson@karlstad.se

Beslut för gymnasieskola och gymnasie-särskola

efter tillsyn i Tingvallagymnasiet RO2 Karlstads kommun och Hammarö kommun

Skolinspektionen, Box 2320, 403 15 Göteborg, Besöksadress Kungsgatan 20
Telefon: 08-586 080 00, Fax: 08-586 080 04
www.skolinspektionen.se

Tillsyn i Tingvallagymnasiet RO2

Skolinspektionen genomför tillsyn i Karlstads kommun och Hammarö kommun under våren 2014. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunerna.

Tingvallagymnasiet RO2 besöktes av Skolinspektionen mellan den 17 och 19 mars 2014.

Fakta om skolenheten

Karlstads kommun har tillsammans med Hammarö kommun en gemensam nämnd för gymnasie- och vuxenutbildning, Karlstads-Hammarö gymnasienämnd med gemensam förvaltning; Karlstads-Hammarö gymnasieförvaltning. Huvudmän för verksamheterna är både Karlstads och Hammarö kommun.

Tingvallagymnasiet som är beläget i Karlstads kommun har vid tillsynen omkring 570 elever i gymnasieskolan och omkring 30 elever i gymnasiesärskolan. Sedan höstterminen 2011 består Tingvallagymnasiet av fyra skolenheter varav två enbart omfattar vuxenutbildning. Vuxenutbildningen behandlas inte i detta beslut utan bedöms i ett särskilt beslut. Två skolenheter vid Tingvallagymnasiet omfattar gymnasie- och gymnasiesärskola. Dessa skolenheter har var sin rektor. Skolenheterna benämns rektorsområde 1 (RO1) och rektorsområde 2 (RO2). Detta beslut rör RO2. Skolenheterna har en övergripande gemensam verksamhetschef. Verksamhetschefen är rektorernas chef och ansvarar dessutom för elevhälsan, vilken är gemensam för båda skolenheterna.

Skolenheterna tillhandahåller utbildning inom olika gymnasie- och gymnasiesärskoleprogram. Inom gymnasieskolan är ett program högskoleförberedande och resten av programmen är yrkesprogram. Inom yrkesprogrammen finns också elever som läser programmen som lärling. På det högskoleförberedande programmet, ekonomiprogrammet, har antalet elever ökat kraftigt sedan programmet startade 2011. Antalet elever på yrkesprogrammen har istället minskat, framförallt gäller det handels- och administrationsprogrammet. Utbildning för elever på gymnasiesärskolan sker i årskurs 1 enligt den nya gymnasiesärskolan (Gysär13) och i årskurserna 2-4 enligt den gamla gymnasiesärskolans styrdokument. Varje enhet omfattar dels eleverna på vissa program, dels de lärare som har sin arbetslagstillhörighet knuten till dessa program. Det förekommer att lärare har undervisning för elever som tillhör andra skolenheter än den de själva ingår i. Lärarna som undervisar på gymnasiesärskolans program utgör ett arbetslag men lärarna i arbetslaget tillhör olika skolenheter och leds av två rektorer.

De senaste åren har det skett en rad organisationsförändringar inom Karlstads-Hammarö gymnasieförvaltning som bland annat har inneburit stora förändringar för Tingvallagymnasiet. Förändringarna initierades av att en av de kommunala gymnasieskolorna, Tullholmsgymnasiet, lades ned 2011 och att de verksamheter och program som fanns där flyttades till övriga kommunala gymnasieskolor i Karlstads kommun och Hammarö kommun. De verksamheter och program som flyttades från Tullholmsgymnasiet till Tingvallagymnasiet var följande: vuxenutbildningens tre skolformer, hotell- och restaurangprogrammet och delar av Introduktionsutbildning för nyanlända elever inom ramen för gymnasieskolans individuella program (IVIK) före gymnasiereformen 2011, Gy11. Gy11 innebar också ytterligare två nya program för Tingvallagymnasiet: ekonomiprogrammet och preparandutbildningen inom introduktionsprogrammen. Samtidigt flyttades andra program från Tingvallagymnasiet till andra skolor under åren 2011 och 2012. Hösten 2013 flyttades gymnasiesärskolans hotell- och restaurangprogram till Tingvallagymnasiet. Rektorerna har även bytt ansvarsområden en gång sedan år 2011. Just nu pågår en ny organisationsöversyn som ska vara klar till hösten 2014 som en följd av att Hammarögymnasiet håller på att avvecklas och att några av de gymnasie- och gymnasiesärskoleprogram som finns där planeras att flyttas till Tingvallagymnasiet. Förvaltningen ser också över organisationen för hela gymnasiesärskolan, antalet verksamhetschefer och antalet rektorer.

På Tingvallagymnasiet finns ett studiecenter integrerat med skolbiblioteket. Studiecentret är öppet för alla elever i Karlstads och Hammarö kommuner, från grundskola upp till vuxenutbildning. Här erbjuds öppen handledning i svenska, engelska och matematik två kvällar i veckan samt på lördagar. På studiecentret finns också en verksamhet som heter stöd och vägledning, SOL, som är öppen två kvällar i veckan och på sport- och påsklov. På SOL finns pedagoger som erbjuder handledning för gymnasieelever som går på någon av de kommunala gymnasieskolorna och som har eller riskerar att få betyget F i gymnasiegemensamma ämnen.

RO2 omfattar utbildning för elever i årskurserna 1-3 på hotell- och turismprogrammet och restaurang- och livsmedelsprogrammet, samt utbildning för elever i årskurserna 2-4 på gymnasiesärskolans hotell- och restaurangprogram och för elever i årskurs 1 på gymnasiesärskolans program hotell, restaurang och bageri. Hotell- och turismprogrammet har inriktningarna hotell och konferens samt turism och resor. Omkring 80 elever går på programmet. Restaurang- och livsmedelsprogrammet har inriktningarna bageri och konditori samt kök och servering. Drygt 100 elever går på programmet. Omkring tio elever inom gymnasieskolans program är lärlingar. På gymnasiesärskolans hotell- och restaurangprogram samt programmet för hotell, restaurang och bageri går ett fåtal

elever. Rektor i RO2 har även ansvar för skolbiblioteket och ett arbetslag som kallas "arbetslag stöd" där fyra speciallärare arbetar. Arbetslag stöd ger stödundervisning till elever från båda skolenheterna och de bemannar även delvis den öppna handledningen på studiecentret.

Kunskapsresultat

Gymnasiereformen, Gy11, innebar att programmen hotell- och restaurangprogrammet och livsmedelsprogrammet upphörde och istället infördes hotell- och turismprogrammet och restaurang- och livsmedelsprogrammet. Elever som påbörjade sina utbildningar hösten 2011 har inte hunnit avsluta dem ännu och därför saknas officiell statistik. Även om programmen ändrats är det av värde att redovisa kunskapsresultaten för dåvarande hotell- och restaurangprogrammet och livsmedelsprogrammet.

Av Skolverkets officiella statistik framgår att av de elever som avslutade utbildningen på hotell- och restaurangprogrammet läsåret 2012/13 fick mellan 89 och 100 procent lägst betyget godkänt i kärnämneskurserna. För de karaktärsämneskurser som redovisas i den nationella statistiken och projektarbetet erhöll mellan 74 och 100 procent minst godkänt betyg. Totalt 79 procent av eleverna på hotell- och restaurangprogrammet var behöriga till studier vid universitet och högskola samma år, vilket var högre än riket (74 procent). Det var också betydligt högre jämfört med läsåret 2011/12 då 66 procent var behöriga. Statistiken visar vidare att den genomsnittliga betygspoängen för elever som avslutade sin utbildning läsåret 2012/13 vid hotell- och restaurangprogrammet var 12,1, vilket var lägre än riket (12,8). Jämfört med läsåret 2011/12 har kunskapsresultaten ökat avseende genomsnittlig betygspoäng och andelen elever som erhållit behörighet till högskola och universitet har också ökat jämfört med läsåret 2011/12. Det saknas officiell statistik över andelen elever som avslutat sin utbildning inom fyra år.

Av Skolverkets officiella statistik framgår att av de elever som avslutade utbildningen på livsmedelsprogrammet läsåret 2012/13 fick mellan 73 och 100 procent lägst betyget godkänt i kärnämneskurserna. I idrott och hälsa A, matematik A och samhällskunskap A var det 73 procent som nådde minst betyget godkänt. För de karaktärsämneskurser som redovisas i den nationella statistiken och projektarbetet erhöll mellan 91 och 100 procent minst godkänt betyg. På grund av att antalet elever var för få saknas det officiell statistik på hur stor andel av eleverna på livsmedelsprogrammet som var behöriga till studier vid universitet och högskola läsåret 2012/13. Statistiken visar vidare att den genomsnittliga betygspoängen för elever som avslutade sin utbildning läsåret 2012/13 vid livsmedelsprogrammet var 11,5, vilket var lägre än riket (13,3). Jämfört med läsåret 2011/12 har kunskapsresultaten sjunkit avseende genom-

snittlig betygspoäng. Det saknas officiell statistik över andelen elever som avslutat sin utbildning inom fyra år.

För gymnasiesärskolan saknas officiell statistik över kunskapsresultat. Skolan har inte gjort någon egen sammanställning över kunskapsresultaten i samtliga kurser eller någon sammanställning över andel elever med slutbetyg. För de elever som går i årskurs 1 på programmet för hotell, restaurang och bageri (Gysär13) har inga kurser avslutats än, varför det inte finns några betyg att redovisa. Skolan redovisar till Skolinspektionen resultat från två kurser, en kärnämneskurs och en karaktärsämneskurs, från vårterminen i årskurs 4 för utbildning enligt den gamla gymnasiesärskolans styrdokument på hotell- och restaurangprogrammet. Av den sammanställningen framgår att läsåret 2010/11 nådde samtliga elever minst betyget godkänt i den kärnämneskurs och karaktärsämneskurs som redovisas. Läsåret 2011/12 nådde i stort sett alla elever minst betyget godkänt i den kärnämneskurs och karaktärsämneskurs som redovisas. Det finns inte några uppgifter för läsåret 2012/13. Det finns också en sammanställning över resultat och måluppfyllelse för samtliga gymnasiesärskoleprogram som finns inom Karlstads-Hammarö gymnasieförvaltning. Av den framgår att 90 procent av de elever som påbörjade sin utbildning 2008 avslutade den 2012. De avhopp eller avbrott som skett beror på flytt till annan ort, övergång till introduktionsprogram eller att eleven fått arbete. Redovisningen är dock inte uppdelad per gymnasiesärskoleprogram så resultat och måluppfyllelse för avgångseleverna på hotell- och restaurangprogrammet framgår inte.

Helhetsbedömning

RO2 på Tingvallagymnasiet leds av en rektor som kom till skolan år 2011 i samband med att en omorganisation av Karlstads-Hammarös kommunala gymnasieskolor inleddes. Under ett antal år har program flyttats mellan de kommunala gymnasieskolorna och programmen har också bytt rektorer efter kort tid. De många omorganisationerna har präglat Tingvallagymnasiet.

De allra flesta elever som Skolinspektionen talat med uttrycker att skolmiljön är lugn, att de känner sig trygga på skolan och att de är nöjda med den utbildning de får. Den väl utvecklade stödverksamheten som finns på skolan är något som elever, lärare och rektor inom gymnasieskolans program särskilt lyfter fram. Måluppfyllelsen vad gäller kunskapsresultaten inom gymnasieskolans program ligger lägre än riket och i kvalitetsarbetet saknas en analys av orsakerna till detta. Skolenheten saknar också en samlad bild av kunskapsresultaten för elever på gymnasiesärskolans hotell- och restaurangprogram. Det underlag som skolan lämnat in är alltför bristfälligt för att några slutsatser ska kunna dras.

Flera av de brister som Skolinspektionen har identifierat rör gymnasiesärskolans program. Organisationen är otydlig i och med att det är två rektorer som tillsammans ansvarar för gymnasiesärskolan. Det brister i uppföljningen av elevernas kunskapsresultat och i elevinflytande. För eleverna i gymnasiesärskolan ingår inte heller specialpedagog i elevhälsans förebyggande och främjande arbete. Det brister även i samverkan mellan gymnasiesärskolan och gymnasieskolan. Gymnasiesärskolans verksamhet behöver också synliggöras, exempelvis i planen mot kränkande behandling.

Av tillsynen framgår att flera av de brister som Skolinspektionen identifierat vid Tingvallagymnasiets RO2 och som redovisas i beslutet är sådana som rektorn har ett särskilt utpekat ansvar för. Rektorn måste därför i sin funktion som pedagogisk ledare se till att verksamheten som helhet inriktas mot att nå de nationella målen i skollagen och läroplanen. Det bedrivs exempelvis inte ett systematiskt och målinriktat arbete kring examensmål/programmål. Det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling och skolenhetens plan mot kränkande behandling brister. Ett viktigt verktyg i detta arbete är det systematiska kvalitetsarbetet som behöver förbättras. Av tillsynen framgår också att det finns otydligheter i ansvarsfördelningen och gränsdragningen mellan rektorerna vid Tingvallagymnasiets skolenheter. Detta syns framförallt inom gymnasiesärskolan, men det har även fått följder för arbetet med det systematiska kvalitetsarbetet och värdegrundsarbetet eftersom detta inte utgår från ett arbete med personal och elever i den egna enheten.

Skolinspektionen pekar i denna tillsyn på områden som huvudmännen behöver åtgärda för att förbättra elevernas måluppfyllelse. Mot denna bakgrund fattar Skolinspektionen följande beslut.

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger enligt 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Karlstads kommun och Hammarö kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 18 augusti 2014 redovisas för Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Undervisning och lärande.

- Undervisningen i gymnasieskolan ska utgå från och omfatta examensmålen för respektive nationellt program
- Undervisningen i gymnasiesärskolan ska utgå från programmål för respektive nationellt program
- Samverkan mellan gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska utvecklas

Motivering

Av skollagen framgår det för varje nationellt program i gymnasieskolan ska finnas examensmål som innehåller mål för programmet. Enligt förarbetena (prop. 2008/09:199 s. 117) ska examensmålen ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen från elevens första dag på programmet. Examensmålen ska styra utbildningen och gymnasiearbetets utformning och innehåll. Av skollagen framgår vidare att det för varje nationellt program i gymnasiesärskolan ska finnas programmål. Enligt förarbetena (prop. 2011/12:50 s. 57) bör programmålen styra utbildningen och gymnasiesärskolearbetets utformning och innehåll. Enligt läroplanerna ska samverkan mellan gymnasiesärskolan och gymnasieskolan utvecklas. Av förarbetena till den nya gymnasiesärskolan (prop. 2011/12:50 s. 36) framgår att för att människor med funktionsnedsättning ska vara fullt delaktiga i samhällslivet krävs att människor med och utan funktionsnedsättning möts i skolan, på arbetet och på fritiden. Det är därför viktigt att det finns goda förutsättningar för utbyte och samverkan mellan de olika skolformerna. Om sådan samverkan finns får alla elever möjligheter att lära känna varandra och möta en mångfald av egenskaper och olikheter.

Av intervjuer med elever inom gymnasie- och gymnasiesärskolans program framgår att de inte har kännedom om de examensmål respektive programmål som ska ligga till grund för planeringen av utbildningen och undervisningen. Eleverna uppger att lärarna istället fokuserar på ämnes- och kursplaner i sin undervisning, men att även detta varierar i hur hög grad lärarna gör det. Eleverna på gymnasieskolans program och eleverna på gymnasiesärskolans program läser de gymnasiegemensamma respektive gymnasiesärskolegemensamma ämnena tillsammans med elever som går på yrkesprogram och gymnasiesärskoleprogram inom RO1. Elever inom gymnasieskolans program i RO2 tar som exempel upp matematiken som ett ämne där elever från flera program läser tillsammans vilket enligt eleverna gör att det är svårt att se ämnets koppling till respektive programs examensmål. Av intervjuer med lärarna framgår att lärarna gör lite olika, några utgår från examensmål/programmål i sin undervisning, medan andra mer utgår från ämnes- och kursplanerna. Lärare inom gymnasieskolans program uppger att det kan vara svårt att få eleverna att förstå examensmålen. Av intervjun med rektor framkommer att skolenheten

har arbetat mycket kring examens- och programmålen och vikten av att eleverna blir medvetna om dessa. Rektor säger dock att det nog kan vara så att det är kursmål och inte examensmål/programmål som styr i tillräcklig utsträckning och han uppger att det systematiska arbetet kring hur detta ska ske behöver bli bättre.

När det gäller samverkan mellan gymnasieskolan och gymnasiesärskolan är det enligt rektor en fördel att gymnasieskolans program och gymnasiesärskolans program är organiserade under RO2 eftersom de ligger nära varandra innehållsmässigt och att de i vissa ämnen delar lokaler. Trots detta uppger lärare och elever på programmen att det inte sker någon samverkan mellan gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det finns till exempel inte någon elev på gymnasiesärskolan som läser kurser enligt gymnasieskolans ämnes- och kursplaner. Elever på gymnasiesärskolan säger att det skulle vara roligt att samarbeta med elever på gymnasieskolan och uppger sig vilja läsa kurser inom gymnasieskolan. Elever på gymnasieskolans program säger att "vi ser knappt eleverna på gymnasiesärskolan, det känns som att de är utanför och vi har aldrig haft något gemensamt arbete med dem". Lärarna inom gymnasiesärskolan uttrycker att deras elever är bortglömda i många avseenden och som exempel nämns arbetet med planen mot kränkande behandling.

Av utredningen framgår att utbildningen och undervisningen inte i tillräcklig utsträckning utgår från examensmål och programmål. Av utredningen framgår också att det heller finns någon utvecklad samverkan mellan gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

16 kap. 6 § skollagen, 19 kap. 2 § skollagen (utbildning påbörjad före den 1 juli 2013), 19 kap. 5 § skollagen (utbildning påbörjad efter den 30 juni 2013)

Förordningen om examensmål för gymnasieskolans nationella program (SKOLFS 2010:14) och för skolenheten aktuella examensmål, Förordningen om särskilda programmål för gymnasiesärskolans nationella program (SKOLFS 1994:13) och för skolenhetens aktuella programmål (utbildning påbörjad före den 1 juli 2013), Förordningen om programmål för gymnasiesärskolans nationella program (SKOLFS 2013:5) och för skolenheten aktuella programmål (utbildning påbörjad efter den 30 juni 2013)

Lgy11 1. Skolans värdegrund och uppgifter, Varje skolas utveckling, Läroplan för gymnasiesärskolan 2013 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Varje skolas utveckling

Lgy 11 2.1 Kunskaper, Lpf 94 2.1 Kunskaper/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.1 Kunskaper

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Vid skolenheten ska det finnas forum för samråd med eleverna i gymnasiesärskolan, vid vilka frågor av betydelse för utbildningen behandlas

Motivering

Av skollagen framgår att eleverna ska ges inflytande över utbildningen och att det vid varje skolenhet ska finnas ett eller flera forum för samråd med eleverna. Där ska sådana frågor behandlas som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna. Inom ramen för sådana forum ska eleverna informeras om förslag till beslut i sådana frågor som ska behandlas där och ges tillfälle att komma med synpunkter innan beslut fattas. Rektorn ansvarar för att det finns forum för samråd och för att informations och samrådsskyldigheten fullgörs. Av läroplanerna framgår det vidare att skolans mål är att varje elev aktivt utövar sitt inflytande över sin utbildning och det inre arbetet i skolan och utifrån demokratins principer vidareutveckla sin förmåga att arbeta i demokratiska former och målet samt stärker sin tilltro till den egna förmågan att själv och tillsammans med andra ta initiativ, ta ansvar och påverka sina villkor.

Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att det finns ett elevråd på skolan som regelbundet träffar rektor och där frågor som är av vikt för enhetens verksamhet och för eleverna tas upp. Elevrådet får underlag från de klassråd som genomförs regelbundet på gymnasieskolans program. Av intervjuer framkommer dock att det inte finns några elever från gymnasiesärskolan representerade i elevrådet och det finns inte något annat forum för samråd där gymnasiesärskolans elever regelbundet träffar rektor. Både elever, lärare och rektor för gymnasiesärskolan uppger att eleverna inte vill vara med i elevrådet. Av intervjuer med samma personer framgår att elever på gymnasiesärskolan har klassråd som oftast protokollförs. Av intervjuer med elever och lärare framgår att kvaliteten på klassråden varierar och att de sällan rör övergripande frågor av vikt för utbildningen. Protokollen från klassråden i gymnasiesärskolan skickas inte vidare till elevrådet, men rektor uppger att han tar del av dem.

Rektor säger att klassrådsprotokollen i båda skolformerna ser väldigt olika ut och att arbetet med elevdemokrati är ett utvecklingsområde för skolenheten.

Av utredningen framgår att det finns brister i skolenhetens arbete med elevinflytande. Det saknas forum för eleverna i gymnasiesärskolan som behandlar frågor som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för eleverna samt där information om beslut kan ges och synpunkter på beslut lämnas. De forum som finns för dessa elevers inflytande är inte tillräckliga då de enligt utredningen inte tar upp den typ av frågor som ett forum ska behandla och informations- och samrådsskyldigheten inte uppfylls. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

1 kap. 4 §, 4 kap. 13 § skollagen

Lpf 94, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.3 elevernas ansvar och inflytande

Trygghet och studiero

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Trygghet och studiero.

- Vid skolenheten ska det bedrivas ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever
- Det ska finnas en plan mot kränkande behandling för skolenheten som anger de åtgärder behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling det aktuella året samt innehåller en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts

Motivering

Skollagen anger att huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Vidare ska huvudmannen se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det

kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

I intervjuer med elever, lärare, rektor uppges i samtliga grupper att elever trivs och att det är mycket ovanligt att kränkningar eller diskriminering förekommer. Intervjuer med elever, lärare och rektor visar dock att det vid Tingvallagymnasiet RO2 inte bedrivs ett gemensamt målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Intervjuerna med elever inom både gymnasieskolan och gymnasiesärskolan visar att inte alla elever tagit del av planen mot kränkande behandling. Några elever i årskurs 3 uppger att de fick ta del av planen i årskurs 1, men att den sedan dess inte har använts i utbildningen. Lärare inom gymnasiesärskolans program uppger att det inte finns något övergripande arbete med frågorna. Av samtal med lärarna inom gymnasieskolans program framgår dock att planen mot kränkande behandling är ett stöd i deras arbete, men att lärarna inte har varit delaktiga i arbetet med att ta fram planen "det har vi gjort förr men det gör vi inte längre", säger de. Av intervjuer med elever och lärare framgår också att det inte finns någon uttalad strategi för hur arbetet med att förebygga och förhindra kränkande behandling ska ske för elever som genomför APL.

Skolinspektionen har tagit del av Tingvallagymnasiets likabehandlingsplan, tillika plan mot kränkande behandling, "Likabehandlingsplan för Tingvallgymnasiet". Planen är gemensam med RO1. Planen är generellt hållen där de skilda förutsättningarna och behoven i de olika skolenheterna, de olika utbildningarna och lokalerna där utbildningarna bedrivs inte speglas konkret i de åtgärder som planeras. Det framgår till exempel inte de skilda förutsättningar som gäller för elever på högskoleförberedande program, yrkesprogram med arbetsplatsförlagt lärande, APL, lärlingsutbildning där merparten av utbildningen bedrivs som APL och gymnasiesärskolans yrkesprogram som också har APL. I planen tydliggörs vilket ansvar rektorer, personal och elever har i arbetet med att förebygga och förhindra kränkande behandling. Under rubriken "Hur vi kartlägger" anges att detta ska ske genom utvecklingssamtal, genom mentorsmöte med elevhälsa, mentorstid, enkätundersökning och hälsosamtal men några resultat av kartläggning i form av konkreta åtgärder som ska genomföras under det kommande året återfinns inte i planen. Planen saknar även en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts.

Av elever som Skolinspektionen intervjuat inom gymnasiesärskolan uppger samtliga att de är trygga och att de tycker att det är en bra stämning på skolan. I samtal med representanter för elevhälsan och i samtal med lärare inom gymnasiesärskolan framkommer dock att de är bekymrade över att elever inom gymnasiesärskolan är ganska isolerade på skolan. De uppger att gymnasie-

särskolans elever håller sig för sig själva och att det inte finns några gemensamma ytor för eleverna att träffas på. Enligt elevhälsan och lärarna finns det elever i gymnasiesärskolan som uppger att de blir "uttittade" av gymnasieskolans elever och att de "stirrar på dem", ett ställe som nämns är matsalen. Elevhälsans och lärarnas iakttagelser av riskområden syns dock inte i planen mot kränkande behandling.

Av intervju med rektor framgår att rektor, personal och elever inte är involverade i ett arbete med att kartlägga de behov som finns i gymnasieskolan respektive gymnasiesärskolan och utifrån dem planera förebyggande åtgärder mot diskriminering och kränkande behandling. Rektor bekräftar att planen är väldigt allmän hållen och att en svaghet i planen är att det inte finns konkreta åtgärder i den.

Utredningen visar att det vid skolenheten inte bedrivs ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Utredningen visar också att det inte i planen mot kränkande behandling anges vilka konkreta åtgärder som skolenheten, utifrån kartläggningar av risker för kränkande behandling i de olika verksamheterna och lokalerna där utbildningarna bedrivs, avser att påbörja eller genomföra under det kommande året. Planen saknar även en redogörelse för hur föregående års åtgärder genomförts. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs avhjälpa bristerna.

Författning

6 kap. 6 § och 8 § skollagen

Lgy 11 2.2 Normer och värden

Lpf 94 2.2 Normer och värden/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.2 Normer och värden

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningen

- Rektorn ska ansvara för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete som består i planering, uppföljning och utveckling av utbildningen för att uppfylla de nationella målen
- Kvalitetsarbetet ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever.

Motivering

Av skollagen framgår att det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektor ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas. Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn enligt läroplanerna ansvar för skolans resultat. Enligt skollagen ansvarar rektorn även för att det bedrivs ett systematiskt och kontinuerligt kvalitetsarbete på skolenhetsnivå som består av planering, uppföljning och utveckling av verksamheten. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de mål som finns för utbildningen i skollagen och andra föreskrifter (nationella mål) uppfylls. Kvalitetsarbetet på enhetsnivå ska genomföras under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras.

Skolinspektionen har inför tillsynen genomfört en enkät med pedagogisk personal på Tingvallagymnasiet under hösten 2013 (en gemensam enkät för RO1 och RO2). Av de som har besvarat enkäten (36 pedagoger av totalt 55) har tre av fem pedagoger svarat att rektor inte ser till att arbetssätt förändras om eleverna inte uppnår kunskapskraven. Samma andel uppger också att rektor inte ser till att uppföljningen av deras arbete leder till relevanta förändringar i arbetssätt. Två av fem uppger att rektor inte ser till att utvärdering av elevernas kunskapsutveckling ligger till grund för utvecklingen av utbildningen. Av intervjuer med lärare vid RO2 bekräftas ovanstående bild.

I samband med Skolinspektionens tillsyn har aktuell dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet begärts in. Av dokumentet "Kvalitetsuppföljning för verksamhetsåret 2012, Tingvallgymnasiet" finns en samlad redovisning av resultaten från både RO2 och RO1. Att Tingvallagymnasiet är organiserat i två rektorsområden (skolenheter) nämns inte och dokumentationen är inte uppdelad per skolenhet. Det finns inte inlämnat någon annan dokumentation som enbart rör RO2. I dokumentet redovisas delar av resultat av den så kallade kund- och brukarundersökningen, KBU, som elever i årskurs 2 besvarat. I den finns exempel på frågor som rör elevers trivsel, trygghet och studiero samt inflytande. När det gäller elevers kunskapsresultat anges att målet är att betygsgenomsnittet ska ligga över genomsnittet för riket. Det finns redovisat andel elever med slutbetyg, genomsnittsbetyg och andel med utökat program för gymnasieskolans program jämfört med riket. En jämförelse mellan resultatet i

det nationella ämnesprovet för matematik A och kursbetyg görs också. Förutom matematik A redovisas även ett kursbetyg i ett utvalt karaktärsämne per program. Resultaten analyseras och förslag på åtgärder anges. För gymnasiesärskolans program görs dock ingen sammanställning av andel elever med slutbetyg. Här redovisas enbart antal elever som går på programmet och betygsresultat i årskurs 4 i två utvalda ämnen.

Av intervjuer med lärare framgår att de inte är involverade i framtagandet av ovanstående resultatanalys och dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet. Lärarna uppger att det på skolenheten inte görs några systematiska sammanställningar på program- eller skolenhetsnivå av elevers kunskapsresultat som diskuteras med dem. Lärarna uppger dock att de har bra kunskap om hur det går för eleverna i deras respektive ämne även om man saknar det på mer övergripande nivå. Lärarna på gymnasiesärskolan känner inte till att det görs sammanställningar av elevers betyg i årskurs 4 i två utvalda ämnen. Däremot ger lärare inom gymnasieskolans program vid RO2 exempel på utvärderingar som gjorts angående hälsan hos eleverna. Den senaste utvärderingen visade att hälsan inte var så bra vilket ledde till att de genomförde en hälsovecka med eleverna tillsammans med elevhälsan. Av intervjuer med elever vid RO2 framgår att de inte deltar i det systematiska kvalitetsarbetet och att de till exempel inte vet hur deras kunskapsresultat är jämfört med andra program i riket. Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår också att det inte görs någon uppföljning av hur det går för eleverna efter att de avslutat sina studier.

Av rektors verksamhetsredogörelse framgår att det systematiska kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå är under uppbyggnad och att arbetet med Skolverkets modell, BRUK (bedömning, reflektion, utveckling, kvalitet), har startat på skolenheten under detta läsår. Tidigare hade man bara den årliga kvalitetsredovisningen som dokumentet "Kvalitetsuppföljning för verksamhetsåret 2012, Tingvallgymnasiet" är exempel på. I intervjun med rektor framgår att han anser att det systematiska kvalitetsarbetet behöver förbättras och att lärare och elever behöver bli mer delaktiga i arbetet. "Vi har gjort framsteg, men det är fortfarande inte tillräckligt systematiskt. Vi har börjat med många delar men inte kommit till analys och förändringsfasen i den nya modellen", uppger rektor.

Att rektors pedagogiska ledarskap och utvecklingen av utbildningen får lågt resultat i den enkät från Skolinspektionen som pedagogerna besvarat förvånar rektor eftersom han arbetar mycket med dessa frågor. Rektor menar att en förklaring till det låga resultatet kan vara att det är det systematiska arbetet med utvecklingen av utbildningen som brister.

Av utredningen framgår att det finns brister i rektors pedagogiska ledarskap vid skolenheten. Det brister också i det systematiska kvalitetsarbetet. Rektor

verkar inte tillräckligt för att utbildningarna inom RO2 planeras och utvecklas med inriktning att uppfylla de nationella målen för utbildningarna. Rektor ansvarar inte tillräckligt för att det bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete under medverkan av lärare, övrig personal och elever. Verksamheten uppfyller därmed inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 9 §, 4 kap. 4-5 §§ skollagen,

Lgy 11 2.6 Rektorns ansvar, Lpf 94, 2.6 Rektors ansvar/Läroplan för gymnasiesärskolan 2013, 2.6 Rektorns ansvar

Ledningsstruktur och organisering av utbildningen

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Ledningsstruktur och organisering av utbildningen.

- Rektor ska besluta om sin enhets inre organisation och i övrigt fatta de beslut som följer av författningarna.

Motivering

Enligt skollagen ska det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska besluta om sin enhets inre organisation och i övrigt fatta de beslut och ha det ansvar som framgår av särskilda föreskrifter i skollagen eller andra författningar.

Av intervjuer med lärare på gymnasieskolans program framgår att de upplever att rektor kan fatta självständiga beslut inom sina program. Däremot uppger lärarna på gymnasiesärskolan att det är problematiskt att de är ett arbetslag som har två rektorer, detta eftersom det skapar en otydlighet angående vilken rektor som är ansvarig. Av intervjuer med elever på gymnasieskolans program framgår att de vet vem som är deras rektor. Av intervjuer med elever på gymnasiesärskolan framgår dock att det råder viss osäkerhet angående vem som är deras rektor.

Enligt rektor är det tydligt vem som är chef och vem som är ansvarig för olika elevgrupper samt att rektor kan fatta beslut om sin enhets inre organisation när

det gäller gymnasieskolans program. Rektor ser det som en styrka att han arbetar nära rektor för RO1. För gymnasiesärskolans program instämmer dock rektor i att det blir otydligt vem som är ansvarig i och med att det är två rektorer för samma arbetslag. Rektors uppfattning är att det bör vara en rektor för gymnasiesärskolans program. Enligt rektor är motiveringen till att gymnasiesärskolans program har två rektorer att man genom denna organisation velat öka möjligheten till samverkan mellan gymnasieskolan och gymnasiesärskolan (se bedömningsområde Undervisning och lärande).

De verksamhetsredogörelser som rektorerna för RO2 och RO1 lämnat in till Skolinspektionen är snarlika, det är svårt att se skillnader mellan skolenheterna. Skolenheten RO2 har ingen egen plan för att förebygga och förhindra kränkande behandling (se ovan under bedömningsområde Trygghet och studiero) utan den är gemensam med skolenheten RO1 och har inte upprättats genom ett arbete med personal och elever i den egna enheten. I dokumentationen av det systematiska kvalitetsarbetet finns ingen separat redovisning av resultaten för skolenheten RO2 utan kvalitetsarbetet sker tillsammans med skolenheten RO1 och inte i ett arbete med personal och elever i den egna enheten (se ovan under bedömningsområde Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen).

Av utredningen framgår att det finns otydligheter i ansvarsfördelningen och gränsdragningen mellan rektorerna vid Tingvallagymnasiets skolenheter. Detta har fått till följd att rektor inte beslutar om sin enhets inre organisation och i övrigt fattar de beslut som följer av författningarna. Framförallt gäller detta gymnasiesärskolans program där två rektorer ansvarar för samma arbetslag. Det gäller i hela skolenheten såvitt avser det systematiska kvalitetsarbetet och värdegrundsarbetet som inte utgår från ett arbete med personal och elever i den egna skolenheten och där det i dokumentationen inte går att urskilja vad som gäller specifikt för skolenheten RO2. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att åtgärda bristerna.

Författning

2 kap. 9 och 10 §§ skollagen

Erbjudande av utbildning

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning.

- Elevhälsan ska arbeta förebyggande och hälsofrämjande
- Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser

Motivering

Enligt skollagen ska det för eleverna i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas. För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses.

Av rektors verksamhetsredogörelse framgår att RO1 och RO2 delar på en gemensam elevhälsoteamresurs som leds av verksamhetschefen. För gymnasieskolans elever ingår specialpedagog, kurator och skolsköterska i elevhälsan. Det finns tillgång till skolläkare för både gymnasieskolans och gymnasiesärskolans elever. I samtal med representanter för elevhälsan framgår att det inte finns någon anställd psykolog, men att det finns pengar att söka för psykologhjälp vid behov. Elevhälsans representanter säger att de lärt sig att klara sig utan psykolog men att "en psykolog i verksamheten skulle vara fantastiskt" bland annat med tanke på att många elever enligt elevhälsan har det tufft på gymnasiet. Av den enkät som elever i årskurs 2 fått besvara inför Skolinspektionens tillsyn får elevhälsan betyg 8 på en 10-gradig skala, av de som besvarat enkäten (162 elever av totalt 202). Elevhälsans representanter berättar att de arbetar förebyggande och hälsofrämjande. Som exempel kan nämnas att de arbetar i klasserna med studieteknik, sex- och samlevnadsundervisning, hälsoprojekt där psykisk ohälsa och stress tas upp och de deltar i ett förebyggande "cannabisprojekt" i samarbete med socialtjänst och polis.

I samtal med elevhälsans representanter, lärare och rektor framgår dock att elevhälsan för gymnasiesärskolans elever enbart består av skolsköterska och kurator. Ingen kan förklara varför specialpedagog inte ingår i elevhälsan eller deltar i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet för gymnasiesärskolans elever. Enligt uppgift av rektor vid faktakontrollen av beslutet planerar man att göra en organisationsförändring i höst där tanken är att ansvaret för elevhälsan

ska ligga på en rektor och inte som idag på verksamhetschefen. Rektor uppger också att när bristen på specialpedagog för gymnasiesärskolans elever blev uppenbar togs det hänsyn till detta i budgetarbetet och elevhälsan kommer att förstärkas under 2014 för att se till att bristen åtgärdas.

Av utredningen har inget annat framkommit än att elevhälsan arbetar förebyggande och hälsofrämjande, men att psykolog inte ingår eller deltar i detta arbete. Skolenheten har inte heller tillgång till psykolog i andra avseenden. Eleverna på gymnasiesärskolan har inte heller tillgång till specialpedagog och specialpedagog ingår inte i elevhälsans förebyggande och hälsofrämjande arbete för gymnasiesärskolans elever. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristerna.

Författning

2 kap. 25 § skollagen

Omfattning, innehåll och resurstillgång

Bedömning

Karlstads kommun och Hammarö kommun måste vidta följande åtgärd för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Omfattning, innehåll och resurstillgång.

- Utbildningskontrakt för arbetsplatsförlagt lärande inom den gymnasiala lärlingsutbildningen i gymnasieskolan ska upprättas för varje elev i enlighet med författningarnas krav

Motivering

Enligt skollagen ska ett skriftligt avtal (utbildningskontrakt) upprättas för varje elev och arbetsplats och undertecknas av eleven, skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som tillhandahåller den arbetsplatsförlagda delen av den gymnasiala lärlingsutbildningen. Skolhuvudmannen ska se till att utbildningskontrakt upprättas. Om eleven är under 18 år och inte har ingått äktenskap, ska även elevens vårdnadshavare underteckna utbildningskontraktet. I utbildningskontraktet ska det anges vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar, hur kostnaderna för de skador som eleven kan orsaka under den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen ska fördelas mellan skolhuvudmannen och den juridiska eller fysiska person som avses i första stycket, avtalstiden och grunderna för att av-

talet ska kunna upphöra innan avtalstiden löpt ut, och vilken lärare på skolenheten och vilken handledare på arbetsplatsen som ska vara kontaktpersoner för den arbetsplatsförlagda delen av utbildningen.

Inom gymnasieskolans program på skolenheten finns omkring tio elever som går gymnasial lärlingsutbildning. Av de exempel på utbildningskontrakt som Skolinspektionen tagit del av framgår inte vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Avtalstiden och grunderna för att avtalet ska kunna upphöra innan avtalstiden löpt ut framgår inte heller. Kontraktet har dessutom inte skrivits under av huvudmannen/huvudmännen. Av intervjuer med lärare på restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår att lärarna anser att arbetet med lärlingarna har en bättre organisation detta läsår jämfört med förra året. Men de tycker samtidigt att "det är rörigt inom programmet och att det har varit rörigt för eleverna angående exempelvis vilken klass de ska tillhöra." Lärare på hotell- och turismprogrammet uppger också att de haft en del problem i början i arbetet med lärlingar och att "det fanns till exempel inga bedömningsmanualer för elevernas arbetsplatsförlagda lärande, APL, men nu har vi fått ordning på det", säger de. I intervjun med rektor säger han att det är tydligt strukturerat för eleverna inom lärlingsutbildning vad som ingår i APL. Rektor hänvisar till att det finns en "checkmall" för vad eleverna ska lära sig när de är på APL, men denna "checkmall" bifogas inte kontrakten enligt rektor.

Utredningen visar att utbildningskontrakt för lärlingar inte upprättas i enlighet med skollagens krav. Det framgår inte vilka delar av utbildningen som ska genomföras på arbetsplatsen och omfattningen av dessa delar. Avtalstiden och grunderna för att avtalet ska kunna upphöra innan avtalstiden löpt ut framgår inte heller. Kontraktet har dessutom inte skrivits under av huvudmannen/huvudmännen. Verksamheten uppfyller inte författningarnas krav och huvudmännen föreläggs att avhjälpa bristen.

Författning

16 kap. 11 a § skollagen

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråd Roland Fallström och undervisningsråd Elisabeth Fogelberg deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Hans Larson
Enhetschef

Ulrika Foss Rudbeck
Föredragande

Bilaga:
Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla verksamheter och hos alla huvudmän. Tillsynen fokuserar på faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevers möjligheter att nå målen för verksamheten. Tillsynen inriktas mot tre huvudområden: Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt. För enskilda huvudmän granskas även huvudmannaskap och godkännande.

Tillsynen av förskola, fritidshem och vuxenutbildning i en kommun är inriktad på hur kommunen tar sitt ansvar för verksamheten. I de fall fritidshem finns vid fristående skolor ingår de i tillsynen av skolenheten. Förskolor som drivs av enskilda huvudmän har fått sitt tillstånd av kommunen och det är därmed kommunen som har ansvaret för tillsyn av dessa.

Alla skolenheter besöks vid tillsynen. Vid den tredjedel av skolorna där Skolinspektionen bedömer att det är lägre risk för problem och brister granskas färre delområden och besöken görs under en halv dag. Övriga skolenheter granskas inom samtliga bedömningspunkter och under flera dagar.

Tillsynen grundar sig på dokument som exempelvis plan mot kränkande behandling, kunskapsresultat och annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, besök i skolenheter och intervjuer. Oavsett tillsynsform ger Skolinspektionens granskning inte någon heltäckande bild av verksamheten utan ska ses som en bild vid det aktuella granskningstillfället inom de områden som ingår i tillsynen.

Efter tillsynen redovisas Skolinspektionens bedömningar i ett beslut. Redovisningen görs i form av avvikelserapportering vilket innebär att det endast är de bedömningspunkter där det förekommer brister som beskrivs i beslutet. För kommuner bedöms även ansvarstagandet som helhet för den utbildning kommunen bedriver. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.